

Reis van de Stichting Haegsche Tijd naar Dresden en Glashütte, 23 – 26 april 2024

In 2022 bezocht een gezelschap van de stichting diverse adressen in Zwitserland. Voor dit jaar stonden Dresden en Glashütte in Duitsland op het programma. De helft van de groep verkoos de tocht per eigen auto te maken; de andere helft boekte een vliegticket bij de KLM voor een directe vlucht van Schiphol naar Dresden. Helaas haalde de KLM de bestemming uit haar programma en boekte de groep om naar Frankfurt om daarna met Lufthansa de reis te vervolgen. En dit zonder ons de tickets ter beschikking te stellen. Kort voor vertrek kregen de deelnemers het bericht dat een van de organisatoren, maar wel degene met de meeste lokale kennis, deelname wegens medische redenen moest annuleren. Uiteindelijk waren we met 15 personen.

Deze reis had vanzelfsprekend de fabricage van horloges en andere meetinstrumenten in Duitsland als hoofdaandachtsgebied. Gezien de historie van Dresden werd ook het culturele aspect onder de aandacht gebracht.

De middag van aankomst besteedden wij aan een rondrit met een dubbeldeks bus langs de bezienswaardigheden die Dresden zo interessant maken. Op de terugweg van het Zwinger naar het hotel am Jüdenhof passeerden wij reeds de eerste horlogewinkel met enkele interessante Glashütte exemplaren. De interesse was meteen gewekt en maakte de tongen los. 's Avonds troffen we elkaar voor apéritif en diner in het Coselpalais op enkele minuten van het hotel.

Aan het kwijlen bij Urhen atelier

Dag 2 bezochten wij A. Lange & Söhne, het beroemde merk uit Glashütte. De heer Noah Braig vertelde ons in uitstekend Engels over het bijzondere van dit bedrijf, dat in Glashütte zelf niet te bezoeken valt. Hij was zelf opgeleid tot horlogemaker maar verkoos de commercie. Men moet weten, dat in Glashütte weliswaar 10 verschillende horlogemerken hun ateliers hebben, maar dat er heel weinig mensen wonen (ca. 7.000). De meeste werknemers wonen dicht bij Dresden. Lange & Söhne verscheen weer op het wereldtoneel nadat de muur gevallen is (1989). Na een ochtend met veel wetenswaardigheden was de lunch besproken bij Paulaner im Taschenbergpalais (vermoedelijk het restaurant met de grootste afstand tot een toilet!).

Groepsfoto met de heer Noah Braig van A. Lange & Söhne

De middag werd doorgebracht in het Mathematisch Physikalischer Salon onderdeel van het Zwinger. De naam Zwinger komt van “bezwingen” ofwel bedwingen en je verdedigen tegen een aanvaller; dat is ook de reden dat er een gracht deels om het complex ligt. Onder leiding van de conservator werden ons de diverse instrumenten uitgelegd. Bijvoorbeeld hoe afstanden gemeten konden worden tussen diverse plaatsen die wel 300 km verderop lagen. Dit gebeurde door de omtrek van het karrewiel te vermenigvuldigen met het aantal gemaakte omwentelingen die correct geteld kon worden. Maar ook de “Planetenklok” een prachtig kunstwerk, dat van vier kanten steeds andere informatie geeft over de stand van de planeten aan de hemel; gemaakt tussen 1563 en 1568 voor Keurvorst August von Sachsen

Planetenlaufuhr, 1563-1568

De avond brachten we door in de Semper Oper, waar een ballet voorstelling werd bijgewoond van Romeo & Julia. Een groots opgezet spektakel waaraan ruim 100 mensen meewerkten inclusief het orkest. Het oorspronkelijke gebouw werd van 1838-1841 gebouwd en brandde in 1869 totaal af. In 1871 werd met de tweede bouw begonnen door de zoon van Gottfried Semper, die met zijn in Wenen woonachtige vader in nauw contact stond; laatste moest het land uitvluchten toen hij sympathiseerde met de opstandelingen. In 1878 was de tweede opening, doch deze werd 13 en 14 februari 1945 totaal verwoest en uiteindelijk in 1985 geopend. In 2002 liep de Elbe buiten zijn oevers en bereikte de kelders van de Semper Oper.

Deutsche Uhrenmuseum Glashütte

Dag 3 was gereserveerd voor Glashütte, een stadje uit 1445. Het Deutsche Uhrenmuseum is bijzonder informatief waar het de geschiedenis van de Duitse horloge industrie betreft. Ooit probeerde de vorst nieuwe industrie naar dit deel van zijn rijk te krijgen. Er werd zilver gedolven in mijnen die uitgeput raakten, maar hij gaf ondernemende personen van elders de kans daar een bestaan op te bouwen. Dit deed hij door deze mensen een plan te laten maken en na goedkeuring een salaris te geven als een soort zzp-er. Ferdinand Adolph Lange (1815-1875) kwam met het idee horloges te gaan maken. En dit resulteerde uiteindelijk in de oprichting van A. Lange & Söhne in 1845. Hij liet jongeren bij hem leren, zonder hen in dienst te nemen, maar gaf ze een contract om een bepaald onderdeel te maken. De (zak-)horloges stonden wereldwijd bekend als uiterst betrouwbaar. Vandaag de dag is er een Nederlander werkzaam (Anthony de Haas), die verantwoordelijk is voor productontwikkeling. Tijdens de DDR periode zijn er nog wel horloges gemaakt maar in 1990 is de firma A. Lange & Söhne opnieuw opgericht

Er zijn thans in Glashütte 10 horlogefabrikanten. Elk van hen probeert een eigen niche te realiseren. Zo is Lange in het hogere segment (vanaf €15.000) gesitueerd en maakt alles zelf. Aan de andere kant van het spectrum Mühle en NOMOS.

In Glashütte zijn meer uurwerkbedrijven dan restaurants; nl. slechts één met de naam SMAC, waar wij de lunch gebruikten. Daarna spoorlags naar Nautische Instrumente Mühle. Dit bedrijf werd oorspronkelijk in 1869 opgericht om instrumenten te maken om allerhande metingen te doen vooral op het gebied van de zeevaart. In de DDR tijd werd alles onteigend. Wel kwam er een Mühle werken maar men had niet door dat hij een lid was van de oprichtersfamilie. Na de val van de muur kon de familie de onderneming terugkrijgen en zo kan het gebeuren dat sedert 1994 de familie weer eigenaar is. De Mühle horloges hebben een sportieve uitstraling en zijn met name geliefd bij watersporters en duikers. De productie ligt rond de €5.500 en prijzen variëren tussen €1.500 en €5.000 met een enkele uitzondering voor speciale functionaliteiten. Dat dit adres tot veler verbeelding sprak, moge blijken uit de aankoop van in totaal 3 Mühle horloges!

Aandachtig luissteren naar de uitleg over Mühle

Het laatste bezoek in Glashütte was aan de winkel van NOMOS. Dit bedrijf is van recentere datum (1990) en opgericht door iemand uit de IT en fotografie. Hij bezocht een oud-tante direct na de val van de muur en twee maanden later had hij het bedrijf opgericht. De naam staat voor “wet” of “regel” in het Grieks. Overigens begin 20^e eeuw bestond er een bedrijf met deels dezelfde naam, dat horloges importeerde uit Zwitserland en er Glashütte aan toevoegde. Dit was tegen het zere been van A. Lange, die een rechtszaak begon en won. Nu moet minstens 50% van het caliber uit Glashütte afkomstig zijn. Thans werken er NOMOS 300 mensen en produceert men ca. 20.000 horloges in prijs variërend tussen €1.500 en €5.000, even afgezien de versies in goud. De NOMOS horloges zijn vooral bekend om hun geringe dikte.

Uitleg van Miha Zrimšek bij NOMOS Glashütte

Terug in Dresden troffen we elkaar voor het diner in Alpenrestaurant Alpenweiss, waar een der deelnemers ons allen trakteerde op een glas bubbels naar aanleiding van de toekenning aan zijn vrouw van het lidmaatschap in de Orde van Oranje Nassau. De avond werd afgesloten met een bezoek aan de Semper Oper waar wij een uitvoering bijwoonden van diverse kamer-muzikanten.

De laatste dag bezochten wij Lang & Heyne in Radeberg. Zij zijn zeer open over hun productie. Elke stap van het proces werd ons getoond. Met 40-50 personeelsleden proberen zij een productie van 150 horloges te bereiken. Jens Schneider, directeur ontwikkeling en afkomstig van A. Lange leidde de ene helft van de groep door de voormalige molen. Helaas maken de naamgevers geen deel meer uit van de bezetting. Zij zijn nog een echte Manufaktur, en houden rekening met de persoonlijke wensen. Zo hebben zij een speciale kunstenaar in dienst, die wijzerplaten maakt. Eén

wijzerplaat kan tot een week werk kosten afhankelijk van de complexiteit. Houd rekening met een levertijd van 24 maanden. Tot slot werd een aantal exemplaren uit de kluis gehaald en mochten wij deze met handschoenen aan ter hand nemen. In Nederland hebben ze nog geen vertegenwoordiging. De aantallen zijn ook dusdanig klein dat het niet makkelijk is om de serie horloges zomaar op voorraad te krijgen. Het beste lijkt naar Lang & Heyne af te reizen!

Als dank werd het boek "Huygens & Hofwijck" aangeboden

Dat het team ons bezoek bijzonder op prijs heeft gesteld moge blijken uit het feit, dat zij de moeite namen om ons met hun eigen auto's naar het nabij gelegen Golfanlage Dresden in Ullersdorf te rijden. Hier sloten wij de Duitsland "Uhrenreis" af met een voortreffelijke lunch. Dat niet alleen de lunch maar de hele reis in de smaak viel werd duidelijk toen iedereen al begon te fantaseren waar de volgende reis naar toe zou gaan. Het lijkt verstandig met de kosten daarvan reeds rekening te houden!

Hans Blankvoort, april 2024